

سوال نمبر 7 : اولسي ادب

تعريف : 1- هغه ادب جي سینه به سینه را تلو کي نسل ته منتقل کيڙي۔

2- دي ته فولوري ادب هم وڻيل کيڙي۔

3- دولسي ادب البدي دتپي نه شوي۔

4- دولسمه صدي (19 صدي) عيسوي دا اولسي ادب لو او۔
بنانه دور مانلي شي۔

Da tol answers length yaoshan sata
Keep length proportional
Baqi sahe dy

د اولسي ادب موضوعات

1- ڇير خواره خواره وي۔

2- د ميني محبت، غربت او د ظلم قيصي وي۔

3- د ژوند لوه مکله نقشه را بنکي۔

د هري ژبي به شان، د پنتو د اولسي

ادب آغاز هم د سندر نه کيڙي، ته کني

جي د پنتون ماحول د ثقافت د تعذيب او

د تمدن او معاشرتي ژوند عفا سي کني گي۔

* چورنگه دا اولسي سندرې د فطري عمل

نتيجه وي او د كليوال اولس د هېمانو

او د اهراساتو ترجماني وي ځكه يو فطري

كوبه والې او دروند حقيقي باب لري -

* دي ته اولسي ادب هم ځكه وايي وي

اولس ته اولس سپينه په سپينه منتقل كېږي

د اولسي ادب اصناف

د اولسي ادب مختلف اصناف لري، چې په

لومړني د حقه رواندي شوي منفرد او

مشهور مقام لري

۱- نېه

۲- چار بيته

لوبه

- بنامک

و- بگتیه و نایره

1- چار بیتیه :-

تعریف : د اولسی شاعری بل صنف

چار بیتیه ده چې د تپې په رنگ مشهور

ده-

چار بیتیه د مشهوری غونډې او زده او زده

مضامین ، خپلې واقعات ، د مینې محبت

داستانونه لري -

چار بیتیه هم سینه په سینه راغلي صنف دي

- چار بیتیه د فن استاذانو بیل بیل رنگ کوي لیکلي

چار بٽه اقسام

چار بٽه دوه ڏت قسمنه دي

- گره بنده

- زنجيري

چار بٽي مشهور استازان :

- محمد عبيبي

- محمد ايوب خان

- در محمد

- نذر الدين

- احمد رين طالب

مثال :- بيگهي دے سيل گيري په بازار د تورو زلفو
زه گه تکه بدراشوم به هزار د تورو زلفو

بيگامي دے تسيں کي ستا د زلفو په بانچه کي
زده که لکه بورا شوم د انار په هر چه کي

بيا بنخ مي کي کي نانو نه په نري زده سوچه کي

بل بوځي مي کي د شمي د غاري کار د تورو زلفو
زده که لکه بورا شوم په گلزار د تورو زلفو

تپه

1- تپه، معرفه يا لنډی د لوهنډ

مختلف نومونه دي

2- د اولسي شاعري البتاء د تپي نه کيږي

3- د تپي موضوع: تاريخ، عشق، سياسي

قام او مذهب و نيره دي.

4- تپه لږته کله وائي ځي اواز پکي نه پ

کيږي. اول په اوږت اواز وائي کيږي بيا

روسته اواز تپ شي.

Badala:

بدلہ : تعریفاً نلکہ د تہی ہیر مقبول
منف دی (2) پہ حقیقت کئی د مشنوی بدلہ > 1
کلمہ اورتہ بدلہ وائی۔ (3) دی نہ علاوہ (التر)
د ہر شہر قافیہ بدلہ توی قلہ اورتہ بدلہ وای۔

د بدنی حوالہ سرہ نور معلومات:

(1) روزانی، انقلابی او تاریخی واقعی وی پکئی

(2) دلورو ژوند ہم ینتوتہ المولی شوی لکہ:

1- قصص انبیاء ب۔ لیلہ عینون پ فرہاد شیرینی

(3) بنتو کئی روزانی داستانہ پئی دہلو شکل
کئی دی۔

1- یوسف فان شیربانو ب۔ ادم فان دورخانی

پ۔ شیرخانم، مہوتہ

نیمکیو: تعریف: ڏیڀر زوڙا پوری صنف دی -

(2) اللہ ر عشق او محبت مو صنف فیبری

(3) دو انگلو رساره کیم از کیم روه کسان ضروری سی -

نیمکی اورنگه ولی والی :- دسر مصرعہ ٹی نیمہ وی قلہ

اورنگه نیمکی وائی -

د نیمکی سر:

(1) بدبیت وی یعنی روه (2) مصرعی وی -

(2) دیو پل سرہ ہم قافیہ نہ وی -

(3) اونی مصرعہ ٹی اورنگه (دیپارلس سیلابونہ)

(4) دو ٹہ مصرعہ لنہ (اووہ سیلابونہ)

نیمکی مثال :- سورکی بیزدان دی بہ کندو ختے مکر دی
مڈگی دی کیر دہ فولہ دی رائہ

مورته دی طابہ ہی لہ لولہ ولوید دہ
تہ بہ دنار فیری کوسہ ربتیا بہ مثالی تہ

تعلیف
بگتی: دلہ زور صند دی

(2) فوش و ہزہ یکنی بہ شدت سرہ شامل ہی

(3) بہ اوریدنگو کبی مشی راوی-

(4) کھما د عشق او محبت بہ موقع و اشلی
کیری-

لہ فیر حاور فان صیب وائی: بگی د لوی او حاربتی بہ
میٹخ کبی استمالیری
ٹاک او سن پہ ہفو کبی بہ شوی او پتہ ہی تہ
بیری-

14
* اولہ معرفہ: او زده ہی (قلوارین سیلابہ)

* دوئمہ معرفہ: نیمہ ہی (اووہ سیلابہ)

* درہ معرفہ: دی معرفہ پہ وزن بگی پہ وروٹی
معرفہ

* قلورمہ: د مطلع دا اولہ معرفہ پہ وزن او بھری

* واریسی (افزہ) د مطلع دوئمہ معرفہ ویشلی او لہلی

کیری
مثال: د مارنگر اولہ منبہ بہ نخر و راہی
شدرٹی د پنگر و راہی

دمازنگر اولو لہ لایہ خامہ
بہ صراحتی غنل کی خامہ
مٹیکر امت د سر خامہ
د وصلہ وروٹی خامہ
د ستور و راہی شوہ د پنگر دی

لوبه : تعريف :-

۱- لوبه د اولي ادب او پښتون د لومړي سندرې

چېرې د کيسې هڼو دسې - د لوبې کولې داده

چې لوبه سره لوقه نو کښې سادگي او رواني

سره وښلې شي -

۲- اکثر د بندو په آواز کې وښل شي لومړي

بندو سره دراره وائي نو هغه لوبه بڼه

وي -

۳- لوبه کې اکثر د عاشق مهنو کې د بيانو

منظومه وکاسي وي بلکه دې ته لوبه وائي

۴- د لوبه سره معرکې يوه لوبه او بله لنډه وي -

مثال :- ستا د فاني په کلي راغې خبره سلاب ملکه

شې به خراب ملکه

ستا د فاني کلي به ياد وپښمه

د خبريانو کور آرد وپښمه

عتې خيټې واره په فریاد وپښمه

ستا فله خيال ده چې به راشي انقلاب ملکه

شې به خراب ملکه

سوال نمبر 8:

تپہ

تعریف:-

1- تپہ، مہرے یا لندی د لوہنٹ

مٹک نومنه دي

2- د اولي ستاخي اليتا و د تپي نه کيږي

3- د تپي موضوع: تاريخ، عشق و سياسي

قام او مذهب و نيره دي.

4- تپه اورته کله وايي هي اواز پلني تپ

کيږي - اول به اوږت اواز وائي کيږي بيا

روسته اواز تپ شي - (قافي عبد الحليم اثر
صيب وائي)

د ټپي تازخ :- د ټپي صيب راټي

- 1- ټپه زر ماله زړه دا
- 2- پينه به پينه د پوښل نه بل ته منتقل

کيږي

3- د عام ژوند ترجهاني کوي لکه تازه بنکاري

4- داسي بنکاري ټپي زمونږه د دور منځوري

5- هر کس بيا لوی :-

6- ټپه دمره زړه دا ټپي دا اوله انسان

پته نه ليري ټپي يا ټپه وائيلي دا -

ټپه ورته ويلي وائي ؟

قلندر مومند راټي : ټپه مومر ته وائيلي

کيږي ، د هغه زړو د ټپولو او قلاولو

به شيت اورته ټپه وائي -

معرفة اورته وې وائي؟

قاضي عبدالحليم اثر صيب وائي:

1- معرفة ورته څنگه وائي ېې ورومېږي
معرفة لنده وي او دولته او بنده يعني
ديارلس (13) سېلابونه وي.

2- او دا دواړه معرفي يوه معرفة بنطاري -

3- نام خلك ټي د معرفو خوږ وائي به واده معرفة
كښي -

لنډې اورته وې وائي؟

- دي باره كښي زموږ سره دو قولونه دي -

مخبر 1: به زده ډير اثر لوي -

- داسي اثر لوي نكه ډير ښه لنډې اماره چاله نك

ورځي -

مخبر 2: - ورومېږي معرفة لنډې دي څنگه ورته

لنډې وائي -

مثال: - مخ که دغمه شرمیدی

په ما به نه راتلی جوړه جوړه غوښه

ماته په غټومه راگوره

زه لا واده یوه یاري کله لومه

د ننگ و غیرت په موضوع :-

۱. که بی تنگی کړې خدای دی میر کړه
ده بی تنگی نه دی په مرگ خوشاله یوه

۲. زه دی له مرگه نه بیر یزم
پښتني پیغلي همیشه په وفا مریږنه

۳. که د وطن په ننگ شهید شوی
په تار د زلفو به کفن درله گنډمه

د عشق په موضوع :-

۱. هانان په هس نه رهنا کیږی
د دروغ بین ملا دی واک شي تعویزونه

۱۱
۱ خوک چي ديار ڪلي ته راءِ شي
۲ چي بي ڏيڙو ترے رائي مہر دي شينہ

۳ ڳا جان تور ڪم رنگ دي
۴ زه ٿي به سينو پاڙي ڪله بدلو

۵ مذهبي موضوع :-

۶ مينہ دھراڻي اوڙ رهنول مينہ ده
۷ دھوري مينہ لبا اسي پائي به شينہ

سوال نمبر ۶: پیتانه خود دی؟ د خپلی مطالعی

نچود وماندی کړی؟

د پیتانو باری، که څو نظریه یاتی کیدلی چی اخی
دود دی -

نظریه نمبر ۱: ساسی نظریه

سام د لوح ۱۴ راو ووه، هولا. لهدت الله خروکی په
خپل کتاب د تاریخ، فانیجهانی، د پیتانو باری
کې لیکلی کړی دی. او بنی اسرائیل د سام اولاد
دی -

پیتو ژبه دا البران ژبه نه راوتی او پیتانه
بنی اسرائیل دی - تالوت دا بنی اسرائیل نو پادشاه
یاتی شو، دوم څه وخت پوری تالوت به فوج
کې یو سیه سالار چې د اغا نوم وو کواؤدم

د داؤد تا وصیت وکړو چی زو اوزما چی که
میرا شو نو زما چی که بیانی دی، که
د اغی نارینه اولاد پیدا شو نو اغا نوم به
ارمیا او بر فیا با کیږی - اغام د اسی الود

د بر فیا په زوئی 'آغا' او د ارمیا په زوئی
افغانه نوم کیږی -

← کت لغوی فکله په بنی اسرائیل باندی وصلت شو
نو افغانیه، افغانستان ته سره د خپل سلو پخ
زمانو اتحادیو -

← خوشحال خان فنگام دا خپرا کړی دا چې پیتانو بنی
اسرائیل دی -

نظریہ غریب دوئم :-

پنڈتانو اریا دی :- انگریزانو نے ۱۸۵۰ء د اکاتلو
دی پنڈتانو گراہر د سٹیکرٹ سرہ ۱۵۵۱ ملاوی مگی

نظریہ غریب دوئم :-

سراسرینی نظریہ زہ دا ثابتہ شوی د ہی پنڈتانه
دا علاوہ اریا سرہ تعلق لاری مطلب دا ہی داغی
DNA نه دا ثابتی مگی د آریا دی -

پہ دی درستی نظریہ کنی تمولو نه زیات مقبولیت

د مہیبہ نظریہ ته ملاوہ شوی دا زکہ ہی داغی

پہ بارہ بی مختلف شعبت ام پاتی کیگی - دی تمولو کی

غنت شہت د فوشمال خان خٹک شہر دا (سلاو سوہ والہ مگی)

پہ بنائیت باذی ٹی ختمہ دا وینا دہ
پی پہ اصل د یعقوب قوم و تبار دی

دی نه علاوہ افضل خان خٹک خیل کتاب تاریخ مرصع کی
اوم دہ لیکلی دہ ہی پنڈتانو بنی اسرا ئیل دی دی نا علاوہ
حافظ رحمت خان روضیلہ پہ خیل کتاب خلاصت الانساب
زردار خان پہ حصولت افغانی پہ عبد الجبار پہ خیل کتاب
بنی اسرا ئیل باملت افغانہ کی او مشہور مششرق
سرو بلیم ہونڈر اوم دہ دی نظریہ قابل دہ -

Part-II

سوال نمبر ۲

رحمان بابا د امام اولس شاعر دے۔ درحمان
بابا د مقبولیت په وجوځانو بڼت اوکړی۔

جواب :-

درحمان کلام په غوړ د بې هڅو

لکه دربه لاس د طفل هسي خوار شته

پښتو ژبه چې سمه غټ شاعران پيدا شوي

دي، د ټولو نه زيات عوام، مقبوليت ملاو شوي

دلته اغايم رحمان بابا دے۔

عبدالرحمان بابا په کال ۱۵۲۲ کې پيدا شوي وو۔

او په کال ۱۱۱۸ کې وفات شوي دے۔

درحمان بابا مقبوليت وجوځات څه دي؟

وجه نمبر ۱: درحمان بابا شاعري اسانه دا۔ اي

اغنا شاعري که دا اسان الفاظ تشبياتو او اصطلاحاتو

باندي مشتمل دا چې په اغني باندي به فاصد امام

پويي بي۔

وټه نمبر 2 - درهان بابا شاعري خوبه دا -

وټه نمبر 3 - درهان بابا شاعري يو صد پي رنيز
لري - داري ده ده عام
اولس دا پاره دا رهان بابا شاعري ده ده
نزيك دا -

وټه نمبر 4 - درهان بابا په شاعري دا بهترين
اخلاقه پي مقام دے - درهان بابا په شاعري
کي دا انسانيت سره مينه او دا رختيه ديالو
تلقير شوي دے -

وټه نمبر 5 - درهان بابا شاعري پي مقام
علم تغير دے -

وټه نمبر 6 - او افرا کني دا رهان بابا دا مقبوليت
وټه کات په شمار دي نيو يو وټه دا اخي
شاعري تهوق دے - دا اخي صوفيانه کلام
په عوام و خاص کي په لور نيزه مقبول دے -

درهان بابا شاعري

صوفيانه کلام

نور کلام د محمد و په جهان کني
چي بوي نه و د آدم او د هوا

دا دي شعر مطلب دا دے چي په دنيا کي اولاني انسان
آدم او هوا و - او د رسول الله پيدا کس

شهو زرد، ولا پس شوه دك خو په عالم ارواح بڼې

چېر د ائښې نه مخکې پيدا شوه دك - مطلب دا

چې د آدم او هوا د پيدا شوو نه مخکې د احمد نور

په دنيا بڼې موجود وو -

دفا چې په بل زړه چې رهان بابا فرماي

چې مطلب و مدعا د سترې خدای شي

ناست ولا چې بيه و الهه نبات شي

حضرت علي نه چا تا لوس او کو چې تاشو وائے
کاؤم او د کينو

موندنه ټوله ورز عبادت نو تاسو -

تاسو خوراک نه کاوېم نو انا اُر تا فرمايل چې دا

موندنه عبادت خوب چور عبادت دك م چې په

انما طريقه باندي اوشې چې کم رسول الله بيان کړي